

Aiemonei

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 1 2018

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Verksamhetsberättelsen	5
Handla miljövänligts historia	12
Ekoparken i Hallsberg	16
Entenäs och Tverling i Askersund	18
Årets studiecirkel	19
Inbjudan till Årsmöte	20
Programmet	21
Se fram mot sommaren!	baksidan

Omslagsbilden

Det mest uppmärksammade inslaget i Ekoparken i Hallsberg under senare år är de sångsvanar som häckat där.

I år ska vi försöka bekanta oss med livet i Ekoparken vid tre olika tillfällen: Vår, försommar och sensommar.

Se programmet på sidorna 21–23.

/Sture Hermansson

Hallsbergs Naturskyddsförening

www.hallsberg.naturskyddsforeningen.se

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin 0582-161 53
Arne Holmer 073 042 98 65

På vår hemsida finns mera:
förutom programmet finns länkar,
bilder från olika aktiviteter, gamla nummer av Anemonen
mm.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Så är det åter dags att dikta ihop en historia! Jag tycker inte det var länge sedan sist! Då var det nästan augusti och mina tankar var på annat håll. Jag packade och grejade med diverse. Jag skulle tillsammans med Christine, min gamla vän och klasskamrat från lågstadiet, göra mitt livs resa med Hurtigruten i Norge. Vi tog tåget i Hallsberg och reste till Bergen där vi efter en natt på vandrarhem klev ombord på Nordlys, som kom att bli vårt hem i 12 dagar. Vi följde kusten norröver till Kirkenes och sedan tillbaka igen till Bergen. Varje dag var vi med på utflykter. De kunde gå med buss till någon intressant plats på land eller med en mindre båt, som kanske tog oss till fågelberg eller mindre öar utmed kusten. Ombord på Nordlys gavs det föreläsningar om djur, natur, klimat och annat intressant, som hade med vår resa att göra. Dessutom var det oftast på engelska, så man fick skärpa till sig och vara ordentligt vaken.

Om jag ska berätta några fler sommarminnen kan jag ta det när jag besökte Wapnö gård. Min väninna Ingrid från Viby, föreningens kassör, hälsade på mig några dagar på västkusten. Vi drog runt till allehanda platser. En dag for vi så till Wapnö, som är en jättestor gård utanför Halmstad. Har man aldrig sett kor förr, så har man garanterat gjort det efter besöket. Där får man testa på att mjölka! Det var säkert tänkt för barn, men jag är ju ett jättebarn! Så mycket

mjölk kom det inte men lite vatten vill jag minnas.

Foto: Ingrid Ohlsson

Ett annat trevligt besöksmål är Möln-
dals museum, som är ett kulturhistoriskt
museum. Det ligger intill forsen i det
gamla industriområdet Kvarnbyn. På en
vecka hann jag med tre besök där. Först
var det själva museet, som är lagom stort.
Nästa gång var det en föreläsning om
Lindomestolen, som de har en fin ut-
ställning av. Och tredje gången var det
guidad tur genom själva Kvarnbyn med
alla sina gamla hus. Det rekommenderas
varmt, om man har vägarna förbi!

Sen kom hösten med fullt program
både privat och med Naturskydds-
föreningen. Föreningens program finns
att läsa om i vår verksamhetsberättelse,
som Arne Holmer är pappa till. Han är en
mästare på att vränga orden rätt i både
styrelseprotokoll och annat. Bättre
sekreterare får man leta efter. Och så har
vi andra varit med och justerat lite här
och där.

Jag måste väl säga ett par ord om
katterna också, det hör ju liksom till.
Spräckliga Stina är stor tjock och robust.
Men hon är snabb som en vind. Man kan
inte tro att den kroppshyddan kan för-
flytta sig så raskt. Sedan har vi svarta
Kajsa, som är liten och klen. Hon har
strax före jul blivit biten vid svansroten av
något monster. Så det har varit dräne-
ringsrör och tratt. Det är inte kul! Och
inte gick det över efter första medicine-
ringen, så nu är vi inne på en ny kur, som
är ändå värre! Dessutom har det tillstött
något med öronen, som blivit alldeles
hårlösa och såriga. Jag får snart skaffa
klippkort på Djursjukhuset i Kumla. Men
snart kommer ljusare tider får vi hoppas!

Ljusare blir det även ute och då börjar
vårt förnämliga program som Kerstin J,
Ingrid O och Sture H snickrat ihop. De
har i år utgjort vår programgrupp och det
tackar jag för!

Och som vanligt hälsar jag er alla
välkomna till våra möten och
sammankomster!

Ingela Wallin.

Hallsbergs Naturskyddsförening

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2017

Styrelsen presenterar härmed verksamhetsberättelsen för år 2017.

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande	Ingela Wallin
Vice ordf.	Sture Hermansson
Sekreterare	Arne Holmer
Kassör	Ingrid Ohlsson

Övriga ledamöter:

Ingemar Hallberg
Tage Aronsson
Sven Nederman
Kerstin Pettersson
Sture Sjöstedt

Styrelsesuppleanter:

Kerstin Johansson,
Anette Nilsson

Styrelsemöten:

Styrelsen har under året förutom årsmötet haft åtta protokollförda sammanträden. I maj och augusti samlades vi i klubbstugan i Herrfallsäng. Vid övriga styrelsemöten har vi varit på Knutens dagcentral. I december överlämnades till Knuten en julblomma som tack för detta.

Möten, konferenser och kurser:

I år var Kumlakretsen ansvarig för Länsförbundets årsmöte. Det ägde rum i församlings-hemmet i Hardemo den 22 april. Vår krets deltog med sju personer. Röstberättigade valda ombud från Hallsberg var Sture Hermansson, Arne Holmer, Ingrid Ohlsson och Kerstin Johansson med Ingela Wallin och Monica Nilsson som suppleanter. Sture var också

närvarande i egenskap av revisor och Rune Torstensson deltog som ledamot i styrelsen. Efter förhandlingarna besöktes först S:t Olofs källa och därefter Öjamossen. Vid källan berättade Åke Teljå historien om denne vikings öden och äventyr.

Vår kretsmedlem Rune Torstensson har under året ingått i Länsförbundets styrelse.

Tidigare på året, den 17 januari, var det en extra länsstämma. Enda frågan som togs upp och som det togs beslut om var försäljning av en del av vår fastighet Rundberget. Vid mötet deltog Ingela, Sture Hermansson och Ingrid som ombud från vår krets.

Länsstyrelsen drog samman föreningar i länet med natur på programmet till ett möte den 4 februari. Personalen där informerade om sitt arbete och framtidsplaner och var intresserade av olika möjligheter till samarbete. Arne och Ingela deltog.

Studiefremjandet hade årsmöte den 14 mars och då deltog Ingela, Ingrid, Inger Eriksson och Monica.

Den 26 mars anordnades med stöd av Länsstyrelsen en fenologidag i länet. Ledare under dagen var samordnaren av Svenska fenologinätverket, Kjell Bolmgren. En förmiddagsexkursion till Kattgullssbergets naturreservat följdes upp på eftermiddagen av en föreläsning. Ingela, Ingrid, Kerstin J och Monica deltog.

Kerstin Johansson och Sören Karlsson deltog i en skogsdag i Tiveden den 8 april.

Hopajolas årsstämma ägde rum den 23 maj i Stora Kumlans gamla skola i Ställdalen (Ställdalens naturstudieklubb lokal). Innan förhandlingarna gjordes en guidad tur till Brattforsen i Nittälven. Från vår krets deltog Ingela, Ingrid, Kerstin Johansson och Sören Karlsson.

Ingela Wallin och Kerstin Johansson deltog i ett möte på temat ”Vad händer i kommunen”, ordnat av Socialdemokraterna.

Hallsbergskretsen är medlem i Föreningen Vibybygden. Ingrid Ohlsson har under året varit sekreterare vid Vibybyggdets möten och hållit oss informerade om verksamheten där.

Hallsbergskretsen är också ansluten till Hjälmarens vattenvårdsförbund och till Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund. Vid Hjälmaidagen den 3 oktober deltog Arne, Ingela, Ingrid, Kerstin Johansson och Sören Karlsson. Sammandragningen ägde rum i Bohmansonsalen på USÖ och anordnades förutom av Hjälmarens vattenvårdsförbund också av Länsstyrelsen och Arbets- & Miljömedicin i Örebro.

Den 18 november samlades länets kretsar till en konferens i Karlskoga. Ämnet för dagen var vattenfrågor och Naturskyddsföreningens framtida policy. Under dagen deltog föreningens nya generalsekreterare Karin Lexén. Deltagare från Hallsberg var Arne, Ingela, Ingrid, Kerstin J och Monica.

Skrivelser och kontakter med myndigheter och organisationer:

Under året har vi haft flera kontakter med företrädare för Hallsbergs kommun såväl genom skrivelser som personliga möten.

Det har dels gällt skötseln av det kommunala naturreservatet Broby äng, dels den planerade bebyggelsen i Hässlebergsskogen. Den 7 juni följde fyra tjänstemän i kommunen med oss under en vandring genom reservatet. Det sattes upp ett nytt anslag på informationstavlan och Sture H informerade om reservatets tillkomst, syftet med det och hur det hittills hade skötts och vilka överenskommelser som gjorts med kommunen.

Vad gäller Hässlebergsskogen så lämnade vi i april en skrivelse till kommunen i vilken vi motsatte oss villabebyggelse i skogen och förordade att området i sin helhet görs till ett kommunalt naturreservat. Denna skrivelse ledde också till en artikel i Nerikes Allehanda den 25 april. Ett reportage gjordes med Karl Gustaf Nilsson, Sture, Ingela och Kerstin J som engagerade sig mot bebyggelsen. Ett sammanträffande med tjänstemän har därefter skett, men inte lett till någon framgång för oss i frågan. En mindre del av skogen har dock utlovats bli avsatt som reservat.

Föreningen har övertagit en fin uppsättning av Entomologisk tidskrift från dödsboet efter Kenneth Blom, Aspabruk, årgångarna 1880-1972, förmedlat av Gunnar Hallin. Tidskriften har efter överenskommelse fått en trygg förvaring i Hallsbergs bibliotek.

Kommunens miljöpris.

Vi lämnade in ett förslag på Hallsbergs miljöpristagare år 2017 och skrev en motivering till att PRO i Hjortkvarn skulle vara värdiga utmärkelsen. Deras arbete med att anlägga och sköta en vacker och intressant naturstig längs Hjortkvarnsån var den främsta

motiveringen. Vi kunde glädja oss åt att kommunen antog vårt förslag. Vid en ceremoni vid fullmäktigesammanträdet i Vretstorp den 18 december hyllades naturstigs-gruppen i PRO i Hjortkvarn med blommor, diplom och en penningcheck.

Foto: Arne Holmer

Klubbstugan i Herrfallsäng:

Vår uggleekskursion i mars startade traditionsenligt i vår stuga. Två styrelsemöten har varit förlagda dit, i maj och augusti. Den 18 maj hjälptes ett gäng åt att städa där. Vi hade en liten trevlig surströmmingsskiva där tillsammans med Kumlaföreningen den 17 augusti. Efter samtal med Anna-Karin Roos på Länsstyrelsen fick vi det murkna bordet med sittplatser utanför stugan ersatt av ett nytt.

Foto: Arne Holmer

Broby äng: Vi har fortsatt att ta ansvar för stigen genom reservatet. Den 3 maj hjälpte Östen Tylebrink oss med sin motorsåg. Den 10 maj gick ett gäng runt med sågar och häcksaxar och gjorde stigen mer framkomlig. Kommunen har slagit ängen två gånger under sommaren, helt enligt överenskommelsen och forslat bort gräset. Kanske det inte blev så noga slaget i kanterna av ängen.

Naturstigen vid Vibysjön:

Medlemskapet i Föreningen Vibybygden medför bl.a. ansvar för att röja och städa den norra delen av stigen. Så skedde vid två tillfällen under året.

Anemonen: Vår föreningstidning har som vanligt utkommit med två nummer med Sture Hermansson som redaktör. Kostnaderna för denna lilla skrift på 24 sidor är i relation till vår årsbudget stora. Vi har fått uppfattningen att tidningen är mycket uppskattad så vi försöker fortsätta utgivningen på samma sätt, så länge vi kan.

Hemsidan: Sture Hermansson är huvudansvarig för vår trevliga och informativa hemsida. Den har adressen <http://hallsberg.naturskyddsforeningen.se/>.

Studiecirklar:

Tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla har vi genomfört en studiecirkel om vatten, Ån 26, med fem olika sammankomster. Bl.a. har vi kollat förekomsten av smådjur i Igelbäcken, vattendraget från sjön Igelan ned mot Svennevad. Vi har också sett på storrödningens lek i hamnen vid Huskvarna samt besökt sjön Sommen i Östergötland och dess Naturum. I april berättade på ett möte Marcel Minegal om vattenförsörjning och avlopp i Kumla och

Hallsberg. Vid en tur runt Tisaren tittade vi på en del gamla vattenanläggningar.

En botanikcirkel har genomförts med tre kvällar i Herrfallsäng och ett besök på Öjamossen med Arne och Sture som ledare. Till botanikcirkeln räknades också en dag i Hagebyhögakärret, ett botaniskt mycket fint rikkärr utanför Vadstena i Östergötland.

En studiecirkel om närkeförfattarinnan Berit Spong och boken ”Sju år i Närke” har också genomförts tillsammans med kumla föreningen och med deltagare från Hallsbergskretsen.

Föreningsmöten och exkursioner:

Måndag 6 februari. Svampar i Viby.

Karl Gustaf Nilsson visade bilder och berättade om svampar i Kantakrogen. I pausen serverades goda hembakade svamppajer. 25 deltagare.

Onsdag 15 mars. Årsmötet.

Efter förhandlingarna visade naturfotografen Jonas Forsberg från Hasselfors bilder på temat ”Årsvandringar i hemmamarkerna”. Under årsmötet hyllades på olika sätt några jubilarer under året, nuvarande och tidigare styrelsemedlemmar, vilket skapade lite extra festlig stämning. 38 deltagare.

Lördag 25 mars. Uggleexkursion.

Det var som vanligt ett välbesökt arrangemang med 30 deltagare och det blev trångt i den lilla stugan. De nyinköpta extra stolarna kom till användning. Sture lät oss först lyssna till inspelade ugglelåten. Under färden sedan genom skogarna ned mot Sandviksbaden hördes minst två hoande kattugglor och några med kanske bättre hörsel tyckte sig höra så många som sex stycken. Traditionsenligt avslutades kvällen runt en muntert sprakande brasa och

korvgrillning invid Tisarens strand i Skålereservatet.

Lördag 8 april. Månadens reservat, Hällkistan i Yxhult.

Ansvariga var Kumla naturskyddsförening tillsammans med Hopajola och Länsstyrelsen. Från Hallsbergskretsen deltog 4 personer.

Söndag 9 april. Igeln.

En vårmorgon med tranor och korvgrillning vid fågelsjön i barrskogen mellan Skogaholm och Pålsboda.

Måndag 8 maj. Besök hos Staffan Ullström.

Vi gjorde ett kvällsbesök hos naturmålaren och fågeldoktorn i Gällersta. En liten avgift togs av deltagarna. Det insamlade överlämnades som stöd till rehabilitering av skadade fåglar vilket Staffan sysslar med. För tillfället fanns i hans voljärer en vingskadad tornfalkhane och en korp. 35 personer deltog i besöket.

Lördag 20 maj. Kvismaren.

Det blev en fågelmorgon med änder, vadare, sångare och flyttfåglar. Lars Johansson guidade oss. 16 deltagare.

Foto: Ingela Wallin

Matsäck vid Kvismaren

Måndag 5 juni. Naturnatten.

Naturskyddsföreningen proklamerade för många år sedan att försommarnatten mellan den 5 och 6 juni skulle ägnas åt trevlig vistelse ute i naturen. Det har blivit en återkommande punkt i vårt program. I år besökte vi tillsammans med våra vänner i Kumlaföreningen Västernärkes föreningsstuga och Skagershultsmossen med det nya fågeltornet. Ett besök gjordes också i Skagershults gamla kyrka. Tolv deltagare.

Lördag 1 juli. Hagebyhöga rikkärr och sjön Sommen i Östergötland.

Det blev en heldag nere i Östergötland med naturstudier som ingick i å-cirkeln och botanikcirkeln.

Lördag 19 augusti. Studiebesök på ekologiska gårdar i Sörmland.

En heldagsresa i egna bilar med inbokade studiebesök på flera ekologiska gårdar i Västmanland och Sörmland, tillsammans med Kumlaföreningen. Deltagarna fick även möjlighet att handla i gårdsbutikerna, där man bland annat sålde buffelkött och buffelost, viltkött och en mängd olika miljövänliga produkter. Kumlaföreningens duktiga researrangörer med Ingalill Teljå och Laila Jensen i spetsen är värda en stor eloge för den tid och kraft de lägger på att anordna resor på temat "Handla miljövänligt". Denna resa var inte den första, och förhoppningsvis inte heller den sista!

Lördag 2 september. Knalla gruvmuseum och naturreservat.

Monika Andersson berättade om gruvbrytningens historia i Zinkgruvan och Rickard Muckenhirn guidade oss genom gruvmuseet. Vi fortsatte sedan till naturreservatet Knalla där vi intog vår

matsäck och gick en tur längs stigen i reservatet. Fjorton deltagare.

Lördag 9 september. Svamputflykt.

Det blev efter en torr sommar fuktigare väder och i september fullkomligt exploderade svampfloran. Till vår svampexkursion kom 21 personer. Arne

lotsade ut till svamprik skog invid sjön Igelén och Hans-Åke Sandberg var vår expert som hjälpte oss att sätta namn på svamparna. Vi återsamlades i Herrfallsäng där vi fikade och lade upp allt insamlat på ett par bord för genomgång. Det blev verkligen mycket på borden och Hans-Åke fick ett rejält arbete med att lära oss om riskor och kremlor, om ätligt och giftigt m.m.

Lördag 16 september. Vibydagen.

Vi medverkade genom att Sture H, Kerstin J, Sören, Monica och Ingrid ordnade en tipspromenad i ekängen vid Hembygdsgården och området däromkring.

Sture deltog dessutom som guide vid ett par bussturer genom bygden.

Onsdag 20 september. Trollsländor.

Vi ordnade ett föredrag på biblioteket i Hallsberg. Per Karlsson-Linderum berättade och visade bilder på trollsländor och informerade om den pågående inventeringen av trollsländor. 20 deltagare.

Foto: Arne Hölmer

21-23 september. Karl Gustaf 85

Vår förenings kanske mest ärevördiga person, Karl Gustaf Nilsson, fyllde 85 år och vi firade honom. Först genom att några av oss besökte honom i hemmet på födelsedagen den 21/9 och sedan genom att ordna en liten svamputflykt och en väfffest för honom i vår klubbstuga den 23/9. Ingela och Kerstin J. fick fart på den trilskande vedspisen och kaminen och Tage Aronsson och Kerstin Jarnehag förhöjde feststämningen med sång och spel på gitarr och dragspel.

Foto: Ingela Wallin

Måndag 2 oktober. Fräsch på riktigt.

Ett föredrag på biblioteket i Hallsberg av Sara Johansson.

Hon berättade hur man på olika sätt kan minska på skadliga kemikalier i badrumsskåpet.

Fredag 6 oktober. Hallsbergsmarken

I anslutning till Miljövänliga veckan hade vi även i år ett stånd på Storgatan i Hallsberg. Liksom i fjol propagerade vi för att ha det fräscht i badrummet, fräscht på så vis att vi undviker diverse miljöfarliga ämnen i hudvårdsprodukter. För att locka fram folk till standet hade vi också i år en liten svamputställning och

bjöd på varm ekologisk äppeljuice. Hans-Åke Sandberg hjälpte oss med svamparna. Övriga aktiva under dagen var: Ingela Wallin, Sture Hermansson, Arne Holmer, Kerstin Johansson, Kerstin Lundqvist, Kerstin Pettersson, Ingrid Ohlsson, Inger Eriksson, Anette Nilsson, Anna-Lisa Svensson och Irene Eriksson.

Vi hade också en utställning på biblioteket i Hallsberg under ett par veckor på samma tema: "Rensa badrummet från miljöfarliga produkter!".

Söndag 29 oktober. Rödinglek i Huskvarna hamn och fisk i Tåkern.

Studieresan gjordes som ovan nämnts i anslutning till å-cirkeln. Vi passade också på under den dagen att spana efter öring (*Salmo trutta*) som kämpade mot strömmen nedanför Röttleforsen i kulturresevatet Röttle by utanför Gränna. På hemvägen gjordes ett studiebesök i Tåkerns Naturum.

Fredag 17 november. Besök av generalsekreteraren

Med anledning av vår nya generalsekreterare Karin Lexéns, besök i länet ordnades en spontan exkursion till fågeltornet vid Igel. Några från Hallsbergskretsen deltog i arrangemanget

Foto: Arne Holmer

där kumlaföreningen agerade värdar. Åke Teljä berättade om sjön och fågeltornets tillkomst när vi samlades med lite förtäring kring en värmande brasa. Sture Hermansson visade lite av vår verksamhet vid tornet med hjälp av sin bärbara dator.

Söndag 19 november. Medlemmarnas bilder

Vi fortsatte med traditionen att en höstdag samlas och visa varandras bilder och numera också några korta filmer under trevlig samvaro. Även i år var vi i Kantakrogen i Hembydsgården. Bilder och korta filmer visades av Sture Hermansson, Arne Holmer, Ingrid Ohlsson, Anette Nilsson, Monica Nilsson, Gunnar Hallin och Yngve Alm.

Under kvällen lanserades en liten bok om galler med Karl Gustaf Nilsson som författare och Sture Hermansson som fotograf. En del av bilderna visades upp på filmduken. Till kaffet hade Kerstin J med hjälp av Ingela ordnat med något så trevligt som falsk ostkaka med pumpa och till det serverades det gräddade och sylt! Tjugo deltagare.

Onsdag 29 november. Korvtillverkning.

Det tillverkades 40 meter av tre sorters god ekologisk julkorv i studieförbundet kök i Kumla. Ansvariga för tillverkningen den kvällen var Kerstin Johansson och Margareta Erneskog. 12 deltagare.

Medlemsantalet: Senaste rapporten från rikskansliet angav 322 medlemmar inräknat familjemedlemmar.

Ekonomi: Beträffande ekonomin hänvisas till särskild berättelse.

Slutord: Liksom under många år nu har vi i Hallsbergskretsen även under det gångna året haft flera aktiviteter tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla. Vi tackar dem för ett år med givande och trevligt samarbete och ser fram mot ett fortsatt sådant. Slutligen tackar vi medlemmarna för visat förtroende och önskar föreningen fortsatt framgång i verksamheten.

Hallsberg den 6 mars 2018

Styrelsen

Foto: Ingrid Ohlsson

Vibydagen 16 september

Föreningen är medlem i Föreningen Vibybygden och deltog på Vibydagen genom att ordna en tipspromenad med kluriga naturfrågor i Stommens ekäng. En tävlande, Rune Torstensson, svarade rätt på alla tolv frågorna och kammade därmed hem första pris. På bilden visar Kerstin J. hur enkelt man bygger ett hotell för (Viiiby)bin. Monica och Sture H. tar hand om inkomna tipskuponger.

Ingrid Ohlsson

HANDLA MILJÖVÄNLIGTS HISTORIA

Några årtal och siffror.

Text: Ingalill Teljå Foto: Harry Gustafsson

Handla miljövänligt är Naturskyddsföreningens kampanj för konsumentmakt. Kulmen under året är Miljövänliga veckan v. 40 med aktiviteter över hela Sverige.

År 1987 hade föreningen ca 150.000 medlemmar.

1988 Kom boken Handla miljövänligt, skriven av medlemmarna Bo Thunberg och Fredrik Holm, båda från Värmland. Den först nämnda blev sedermera ordförande i riksorganisationen under några år på 90-talet. Handla Miljövänligtboken är en handbok om hur man kan tänka och handla miljövänligt, motverka att tidens gifter och farliga kemikalier sprids liksom resor och transporter som förorenar. Utsläppen vid energianvändning av fossila bränslen är t ex en stor bov. Boken såldes i 400.000 ex och flera utgåvor kom ut. Föreningen fick gehör i vägtrafikförordningen om miljöhänsyn tas också vid trafikregler, exempelvis lägre hastigheter. Boken vänder sig till vanliga konsumenter.

1989 kom föreningens eget miljömärke: Bra miljöval med falken som symbol. Märket satt först på hyllkanterna i affärerna.

Bra Miljöval

Till vänster det ursprungliga Bra miljöval märket. Till höger det nuvarande.

Svanenmärkningen kom också 1989, och även SNF deltog i styrelsearbetet från början, men hoppade sedan av.

Aluminiumburken fick inte heller kallas miljövänlig, eftersom tillverkning av aluminium är enormt energikrävande. Föreningen KO-anmälde PLM, som tillverkade burkar.

Föreningen hade då ca 193.000 medlemmar .

1990 Bildades CCB = Coalition Clean Baltic, som knöt ihop miljöorganisationer runt Östersjön, och som kunde agera för "Rädda Östersjön". 1991 Infördes världens första koldioxidskatt i Sverige. Samma år sattes Bra miljövalmärket för första gången på varorna direkt. Företagen fick ansöka om detta hos Handla miljövänligtkontoret i Göteborg. Och kontrollerades senare, kraven stegrades småningom. Föreningens första nätverk bildades, med namnet Handla miljövänligt, där intresserade aktiva medlemmar kunde gå ihop och agera.

1992 Hölls den stora miljökonferensen i Rio i Brasilien. Redan 1972 hade Sverige sin första miljökonferens.

1993 Bildade föreningen vid den sedvanliga höstkonferensen (har pågått sedan 50-talet med många olika teman) "Hållbara kommuner". Många kommuner anslöts sig. Trängselskatter presenteras som ett nytt alternativ.

1994 Kom ett radikalt förslag från föreningen om skatteväxling, det vill säga

beskatta miljöpåverkan hårdare och arbete mindre. Det fick genomslag i viss mån.

1995 Kom de första kriterierna för FSC = certifiering för skogsråvaror togs fram av föreningen. Förkortningen betyder Forest Stewardship Council och innebär att skogsbrukarna tar större hänsyn till naturen vid avverkning, FSC-märket står på trävarorna.

Naturskyddsföreningen var med från början, men hoppade småningom av, på grund delade meningar från andra organisationer.

1999 Kom första medlemstidningen Sveriges Natur som första tidning i Norden märkt med FSC.

2000 Skatt på avfall infördes – till viss del föreningens förslag.

2003 EU:s nya kemikalielagstiftning REACH försökte föreningen påverka med

bl a SIN listan = Substitute it now = Utbytesprincipen med 378 olika kemikalier som skulle tas bort och ersättas av andra mindre skadliga ämnen. Flera miljöorganisationer samverkade.

2004 EU beslöt att tillåta det mycket giftiga ämnet parakvat. SNF överklagade. Men först 2007 förbjöd EU-domstolen detta ämne.

2005 Lobbade föreningen regeringen hårt för att få den att behålla klimatmålet.

2006 Vid Almedalsveckan blev föreningen "Årets opinionsbildare", som tack för vår kampanj för Östersjön, fosfatförbudet i tvättmedel infriades av politikererna. Man förbjöd fosfat i tvättmedel.

2008 Kom så förbudet mot drivgarnsfiske i Östersjön. Föreningen drev den frågan i 10 år.

2009 Infördes "Klädbyttardagen" och har sen dess fortsatt på många platser. Att byta kläder istället för att köpa nytt är en ren miljövinst, energisnålt och kemikaliebesparande. Även Second hand är ett bra alternativ och kan vara miljömärkt.

2011 Kampanjen mot jätteräkorna "Antiscampi" drog igång. Massor av livsmedelskedjor, restauranger och privatpersoner gick med. Konsumtionen av jätteräkorna minskade.

2013-14-15 Arbetade vi för ekologisk mat "Byt till eko" i Miljövänliga veckan. Ekomat kampanjerna har gett resultat, tack vare många stora insatser, även andra har drivit frågan.

2015 De miljöskadliga kemikalierna nonyletoxilater, som är vanliga vid textiltillverkning har EU beslutat att skärpa utsläppsreglerna för. SNF väckte frågan redan för 8 år sedan. Man fann ämnet då i importerade handdukar.

2016-17 har frågan i Miljövänliga veckan varit hudvårdsartiklar, tvål,

Eco-märkta produkter på Ica Maxi

duschcream, deodoranter, läppbalsam (cerat), solcream, rak produkter, kropps lotioner och framförallt smink mm. Många av dessa varor är både allergiframkallande, hormonstörande och/eller cancerframkallande.

Medlemsantalet är nu 226.000. Naturskyddsföreningens nätverk och verksamhetsområden är Skogsnätverket, Mat- och jordbruksnätverket, Kemikalienätverket, Hav- och fiskenätverket, Klimatnätverket samt Handla miljövänligt-nätverket – som agerar direkt till konsumenterna. Dessa nätverk vänder sig till medlemmarnas specialintressen.

Bland Bramiljövälvaror eller tjänster finns bränsle, livsmedelbutiker, försäkringar, värme- och fjärrkyla, gods- och persontransporter, textil, matvaror mm.

De finns inom 9 olika områden och ca 800 produkter har Falkenmärket. Svanenmärkningen drivs av Nordiska ministerrådet (Regeringen) och ansvarar också för EU:s Ecolabelling. Naturskyddsföreningen granskas internationellt av Global Ecolabelling Network.

Många olika varugrupper har varit med i kampanjer under Miljövänliga veckan, alltid vecka 40, under årens lopp, t ex mjuk- och smörpapper, små batterier, tvätt-, rengörings- och diskmedel, potatis (King Edvard), kaffe, bananer, jätteräkor, kläder, ekomat, hudvårdsartiklar. Dessa varor är stora konsumtionsvaror och gör verkan om vi försöker göra kampanjer, som påverkar allmänheten.

Mera EKO mat(särskilt frukt det året) – äpplesvarvning.

*Mannekånguppvisning i Kumlas växthus med Sara Hillersbergs remarked återbrukstextil
<https://konstiorebrolan.se/konstnaerer/sara-hillersberg/>*

KRAV-köttreklam på ICA Maxi med köttbonden Cecilia.

EKOPARKEN I HALLSBERG

Sture Hermansson

Stadsarkitekten Hans Lindberg visar utvidgningen österut av ekoparken i maj 2003

Ekoparken anlades vid senaste sekelskiftet för att ge närhet till natur för folket i Hallsbergs tätort och eleverna i Långängs-Transten- och Alléskolorna. Den ska också vara en del i kontrollen av höga vattenflöden, för att undvika översvämningar (men det fungerade ju bara till en viss gräns).

I parken formades kullar av jord och där planterades olika buskar och träd som i stort sett skulle få klara sig själva och kämpa om utrymmet, och där jorden hämtades upp blev det dammar.

I år har vi tre gånger Ekoparken i vårt program. Kom med och se vad vi finner där.

Maj 2004. I den först anlagda delen kan man gå ut i Ekoparken med barnen.

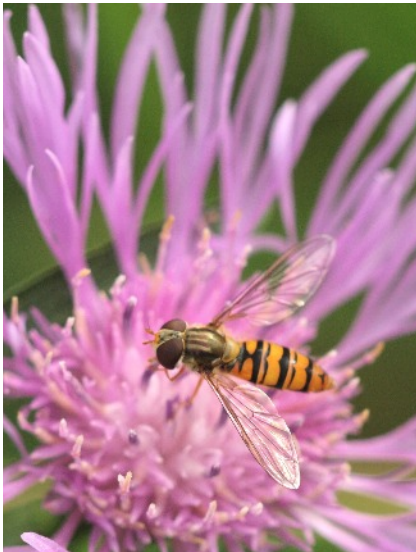

Slånet blommar. Maj 2004

Liv
i
Ekoparken

*Sothöna och
rörhöna i
dammen i
Ekoparken*

*Flyttblomfluga
på rödklint.*

*Finns det fisk i Ekoparken och Puttlabäcken?
Elfiske i oktober 2003. Bland annat en liten
gädda fångades (och släpptes ut igen)*

EMTENÄS OCH TVERLING I ASKERSUND

I slutet av september var det finfrämmande i Sydärkes nya fina kulturcentrum Sjöängen. Martin Emtenas, känd från TV, bl.a. Mitt i Naturen och Det stora Fågeläventyret, och musikerna Stefan Sundström och Birgitta Henriksson, hade premiär på Riksteaterns nya show "Vi som bor här".

Martin Emtenas intog rollen som magister och tog publiken med sig på en resa genom universum på naturens villkor, där han visade hur vi människor ingår i en helhet.

I god tid innan turnéstart hade de

gått ut med en efterlysning av lokala foton och berättelser om naturen och miljön, för att väva in i föreställningen så att varje show får en lokal prägel. Denna kväll var det fina foton och berättelser från Tiveden med mera, men särskilt roligt var att de tog upp vår lokala naturkämpe David Tverling på scenen. Martin Emtenas intervjuade David som fick berätta om hur han, tillsammans med många engagerade människor, räddade Vargaviddernas naturreservat från exploatering.

Naturskyddsföreningen Askersund hade ett välmatat informationsbord och efter showen fick hugade spekulanter byta tomatfrön med Stefan Sundström.

Lena Holm

2018 års Studiecirkel: Ån 27

I år kan du anmäla dig till ännu en upplaga av studiecirkelarna om vatten. Programmet är inte bestämt ännu, men om du är intresserad: Ring Åke Teljä 019-57 89 62

Till höger är 2017 års åcirkel sysselsatt i Igelbäcken. Den bäck som utgör avlopp från sjön Igeln.

Sture Hermansson

Hur ska det gå med vattnet från Tisaren? Med hjälp av denna tub ska vatten hämtas upp även om sjöns nivå sjunker under den tillåtna.

Du hälsas välkommen till
Årsmöte

i Hallsbergs Naturskyddsförening

**Tisdag 6 mars
kl. 19.00**

**Dagcentralen
Knuten
Hallsberg**

Varmt
välkomna!
Kaffe serveras.
Ta gärna med
intresserade
vänner

Styrelsen

efter årsmöte och fika:

**På spaning
runt hörnet**

Djur och fåglar i vår närhet
presenteras av naturfotografen

Valdemar Andersson

Foto:
Valdemar Andersson

Vi är en krets av

Naturskyddsföreningen

PROGRAM 2018

Tisdag 6 mars kl. 19.00	Årsmöte Efter årsmötet: Naturfotografen Valdemar Andersson visar bilder på temat Djur och fåglar i vår närhet <i>Dagcentralen Knuten Hallsberg kl. 19.00</i> <i>Ansvarig: Ingela 070-276 41 03</i>
Lördag 17 mars Kl. 18.00/18.30	Ugglekväll Vi samlas i stugan i Herrfallsäng och fikar och lyssnar till inspelade ugglor. Sedan fortsätter vi med att försöka lyssna till levande ugglor i naturen. Kvällen avslutas runt en brasa någonstans. Ta gärna med något att grilla. <i>Samling vid Coop Hallsberg kl. 18.00 eller Herrfallsäng kl. 18.30</i> <i>Ansvarig: Arne 073-042 98 65, Sture H. 072-721 35 87</i>
Söndag 8 april kl. 8.00	Igel Vårmorgon med tranor och korvgrillning vid fågelsjön i barrskogen mellan Skogaholm och Pålsboda. <i>Avresa Coop Hallsberg kl. 08.00</i> <i>Ansvarig: Sture H. 072-721 35 87</i>
Lördag 14 april kl. 9.00	Vårkänslor i Ekoparken. Första besöket i Ekoparken i Hallsberg . Hur ser våren ut i denna skapade natur? Har fåglarna kommit? Kan vi känna igen buskar och träd utan löv? <i>Samling vid parkeringen vid Sydnärkehallen.</i> <i>Ansvarig Kerstin Johansson 076-7828060</i>
april	Länsstämma <i>Tid och plats: Kommer senare. Se hemsidan</i>
Torsdag 26 april Kl. 17.30/18.00	Kvällsvandring med busksax, sekator och kratta på naturstigarna i Broby äng och vid Vibysjön . <i>Avresa från Coop Hallsberg kl. 17.30 eller samling i Broby äng 18.00</i> <i>Ansvarig: Sture H. 072-721 35 87</i>
Söndag 6 maj Kl. 9.00	Olles hage I Asker ligger denna före detta hag- och ängsmark som nu är ett lövskogsdominerat naturreservat Jan Gunnarsson guidar oss. Möjlighet till grillning <i>Avresa från Coop Hallsberg kl. 9.00</i> <i>Ansvarig: Monica 073-06 89 045</i>

Lördag 19 maj Kl. 6.00	Vandring i Säbylund. Kumla naturskyddsföreningens traditionella vårvandring med utgångspunkt från deras stuga i Ekenäs. <i>Ansvarig: Åke Teljå 019-578962</i>
Lördag 26 maj Kl. 9.00	Latorps äng och alunskifferbrott. Jörgen Stenlund guidar bland kulturminnena och ängens blommor. Förhoppningsvis har guckuskon slagit ut <i>Avresa från Coop Hallsberg kl. 9.00</i> <i>Ansvarig Kerstin Johansson 076-7828060</i>
Tisdag 5 juni kl. 17.45/18.00	Naturnatten/månadens reservat. Finnakällan/Ögonakällan Historisk guidning med Göran Thuvander. Hardemo spelmanskapell spelar. Botanisk vandring vid den intressanta floran längs källorna och bäcken från dem. Tag med matsäck, möjlighet att grilla korv <i>Samling vid Coop Hallsberg kl. 17.45 eller vid källan kl. 18.00. Sväng upp mot Finnakällan/Ögonakällan från väg 529 mellan Hallsberg och Östansjö</i> <i>Kontaktperson Hallsbergs Naturskyddsförening Kerstin Johansson 076-7828060</i>
Lördag 16 juni kl. 9.00	Försommar i Ekoparken Har svanarna fått ungar? Vilka växter finns i denna konstgjorda natur <i>Samling vid parkeringen vid Sydärkehallen</i> <i>Ansvarig: Kerstin Johansson 076-7828060</i>
Lördag 30 juni Kl. 9.00	Bölets ängar och mangangruvor Bölet, i södra Tiveden, är en plats där den ovanliga geologin gett möjlighet till en rik äng med flera orkidéarter och till numera nedlagda mangangruvor. <i>Avresa från Coop Hallsberg</i> <i>Ansvarig Sture 072-721 35 87</i>

Missa inte studiecirkeln om vatten, Ån 27. Se sid 19!

Tubkikaren

Föreningen äger en tubkikare som kan vara till stor glädje vid fågelstudier.

Lånas ut gratis till medlemmar.
Sture Hermansson 072-721 35 87
sture@sturehermannsson.se

Klubbstugan

Föreningens klubbstuga, det gamla torpet i Herrfallsäng, kan hyras av medlemmar för 100:- per dygn.

Fredag 27 juli Kl. 9.00	Slätter i Ekenäs Slätter med lie och slätterbalk vid Kumla naturskyddsförenings stuga vid Säbylund. Efter slättern bjuds alla deltagare på sill-lunch. <i>Ansvarig: Åke Teljä 019-578962</i>
Lördag 18 augusti Kl. 21.00	Nattflygare i Ekoparken Vi tänds UV-lampan för att locka till oss nattfjärilarna och med hjälp av en ultraljudsdetektor lyssnar vi efter fladdermöss. <i>Samling vid parkeringen vid Sydärkehallen</i> <i>Ansvarig Sture H. 072-721 35 87</i>
Lördag 8 september 9.00	Svamputflykt Vi åker till någon lämplig svamplokal. Hans-Åke Sandberg hjälper oss sedan att identifiera svamparna. <i>Avresa kl. 9.00 från Coop Hallsberg</i> <i>Ansvarig: Arne 0730-42 98 65</i>
Lördag 15 september	Vibydagen Program inte fastställt ännu.
Söndag 23 september Kl. 9.00	Vandring runt Södra Dovrasjön Vi har tidigare vandrat runt den norra Dovrasjön. Nu besöker vi den södra. Är naturen lika vild där? <i>Avresa från Coop Hallsberg</i> <i>Ansvarig Ingrid 0582-710 37, 073-021 02 68</i>
Fredag 5 oktober	Hallsbergsmarken Besök vårt stand där vi informerar om miljövänliga veckan m.m.
Söndag 18 november kl. 17.00	Medlemmarnas bilder Vi kopplar av med fika och bilder från året som gått. Ta gärna med dig några bilder. Vi har utrustning att visa dem. <i>Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00</i> <i>Ansvarig: Ingela tel. 070-276 41 03</i>

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg. Kontrollera gärna programmet med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.

Lämpliga kläder och matsäck gäller alltid!

Info via e-post

Om du lämnar din e-postadress till riks eller direkt till sture@sturehermansson.se kan du få del av information och påminnelser jag skickar ut inför varje aktivitet.

Vi samarbetar ofta med Naturskyddsföreningen i Kumla. De har hemsidan kumla.naturskyddsforeningen.se

Studie
främjandet

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studiefrämjandet

Se fram mot sommaren!

Ingela fotograferade en vacker **huggorm** i gräset vid vår utflykt till Kvismaren 20 maj. Här kan du jämföra den med en **snok** (överst) och en **kopparödla** (till höger) fotograferade av Sture H.

Lägg märke till sicksackbandet och den avlånga pupillen hos huggormen. Både snok och kopparödla har rund pupill. Missa inte att kontrollera det till sommaren!

